

Allvarlig kritik mot Kriminalvården, anstalten Tygelsjö, för otillåten avlyssning av ett telefonsamtal mellan en intagen och dennes advokat

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 17 augusti 2023 framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Tygelsjö, och en tjänsteman där. Han anförde bl.a. följande.

Den 11 augusti 2023 bad han tjänstemannen som också är hans kontaktperson om att få ringa till sin advokat. Han fick då beskedet att telefonsamtalet behövde bevakas, detta med hänvisning till nya regler vid anstalten. Han påpekade att personal inte får avlyssna ett telefonsamtal mellan honom och advokaten, men det respekterades inte av kontaktpersonen. Innehållet i samtalet var mycket känsligt och han kände sig kränkt av tjänstemannens bemötande.

Utredning

Anmälan remitterades till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, region Syd, genom den tillförordnade regionchefen, bl.a. följande:

Utredning

Vid samtal med aktuell kontaktman framkommer bl.a. följande. Hon är kontaktperson för AA på anstalten. Den 11 augusti 2023 kom han till henne för att han uppgav sig ha ett akut behov av att ringa sin advokat. De hade nyligen ändrat rutinen för bl.a. samtal till andra myndigheter och advokater då alla förfrågningar skulle gå via kontaktpersonen för att underlätta för centralvakten där samtalen genomförs. Det är kontaktpersonen som följer upp och kontrollerar att det angivna telefonnumret går till den aktuella advokaten och att denne också är registrerad som advokat hos advokatsamfundet. Hon informerade om att hon inte hann med att hjälpa honom under fredagen men arbetade under helgen, och tillfrågade AA om de kunde ringa under lördagen. Detta under förutsättning att hans advokat skulle vara tillgänglig under helgen. AA uppgav att hans advokat alltid svarade när han ringer. Under lördagen den 12 augusti 2023 när de skulle ringa till advokaten hade hon endast tillgång till sin tjänstetelefon som är en mobiltelefon. Hon informerade AA, innan de ringde, om att hon inte kunde låta honom ringa enskilt med denna telefon då det är en mobiltelefon. AA valde ändå

att genomföra samtalet med advokaten och de överenskom i telefonen att fortsätta samtalet kommande onsdag. Hon bokade detta telefonsamtal i slussen där AA sedan genomförde samtalet enskilt kommande onsdag.

Vid samtal med ansvarig kriminalvårdsinspektör framgår bl.a. följande. Det är väl känt att ifall den intagne har ett pågående rättsligt ärende och det finns behov av att ringa advokat så ska samtalet inte ske med personal närvarande. Tidigare har de intagna fått boka samtalet själva i centralvakten och genomfört dem i slussen enskilt. Då har uppgiften att kontrollera att det finns ett rättsligt ärende och att den som rings upp är advokat fallit på den som sitter i centralvakten. Detta har dock ändrats då arbetsuppgiften blev för betungande för centralvakten och nu går planeringen av dessa samtal via kontaktpersonen. Han kan dock se att den lokala instruktionen kan vara något otydlig gällande hur advokatsamtal ska genomföras och denna kommer att revideras snarast.

Den lokala instruktionen, som fanns vid tiden för det aktuella samtalet, för samtal med tjänstetelefon är att frigivningsförberedande samtal såsom samtal till myndigheter, hyresvärd, arbetsgivare etc. kan bokas i centralvakten och telefonen i slussen kan användas, där man kan ringa enskilt. Centralvakten ringer då upp och kopplar samtalet till telefonen i slussen. Övriga samtal som en intagen vill boka ska gå genom dennes kontaktman.

Anstalten Tygelsjö har den 9 oktober 2023 fastställt en reviderad lokal instruktion gällande intagnas användande av tjänstetelefon där det tydligt framgår att den intagne ska kunna ringa till advokat i ärende som är av vikt för den intagne. Samtalen ska ske i slussen och de ska kunna genomföras privat.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 4 § fängelselagen (2010:610), FäL, framgår att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet.

Av 7 kap. 5 § 2 st. FäL framgår att elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får inte avlyssnas.

Kriminalvården, region Syds bedömning

Av inhämtade uppgifter är det klarlagt att AA vid ett tillfälle inte fick genomföra ett samtal enskilt till sin advokat, enligt gällande regelverk. Detta på grund av att det vid tillfället endast fanns en möjlighet att ringa från kontaktpersonens tjänstetelefon som var en mobiltelefon. En mobiltelefon kan inte överlämnas till en intagen för enskilda samtal då telefonen kan användas till andra samtal och elektronisk kommunikation som inte är tillåten. AA fick dock information av kontaktpersonen innan samtalet genomfördes att den telefon som fanns att tillgå var en mobiltelefon och att han inte kunde lämnas ensam med denna. AA valde då att genomföra samtalet där han och hans advokat överenskom att åter talas vid kommande onsdag. Kontaktpersonen bokade detta kommande samtal, som genomfördes i slussen, där AA fick tala med sin advokat i enskildhet. Det är förstås olyckligt att AA inte fick genomföra det aktuella samtalet till sin advokat enskilt. Det bedöms dock vara en enskild händelse, då det är väl känt på anstalten Tygelsjö att samtal till advokat där det bedöms finnas en rättslig angelägenhet, inte får avlyssnas.

AA har uppgett att han kände sig kränkt i samband med att samtalet med advokaten skulle genomföras. Av den redogörelse kontaktpersonen har givit framgår ingenting som skulle kunna uppfattas som kränkande och då ord står emot ord finner Kriminalvården att det svårligen går att utreda vidare.

I samband med utredningen av ärendet framkom att anstalten Tygelsjö bedömde att den lokala instruktionen gällande intagnas användande av tjänstetelefon var något otydlig gällande hur samtal till advokat skulle genomföras. Den lokala

instruktionen är numera reviderad och implementeras vid personalmöten vilket förväntas bidra till att risken för att en liknande händelse inträffar minimeras.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Bestämmelsen i 7 kap. 5 § andra stycket fängelselagen (2010:610), som Kriminalvården har hänvisat till, lämnar inget utrymme för någon form av avlyssning av elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat när det rör sig om biträde i en rättslig angelägenhet. Ett eventuellt medgivande till avlyssning medför inte någon rätt att frångå förbudet i bestämmelsen. En annan sak är att kriminalvårdspersonalen kan närvara vid en elektronisk kommunikation för att på den intagnes begäran bistå honom eller henne; bestämmelsen hindrar alltså inte det (se prop. 2009/10:135 s. 86 och 146).

Det är utrett att AA:s kontaktperson i anstalten närvarade vid och avlyssnade ett telefonsamtal mellan honom och hans advokat, som biträdde AA i en rättslig angelägenhet. AA hade inte begärt tjänstemannens bistånd under samtalet utan önskade tvärtom ett enskilt telefonsamtal med sin advokat. Avlyssningen har därmed skett i strid med 7 kap. 5 § andra stycket fängelselagen. Det inträffade är förstås helt oacceptabelt och anstalten förtjänar allvarlig kritik.

Enligt Kriminalvården berodde den otillåtna avlyssningen på ett enskilt förbiseende då anstaltspersonalen är väl förtrogen med det aktuella regelverket. Anstalten uppmärksammade dock vid utredningen av ärendet att den lokala instruktionen för användning av tjänstetelefoner var något otydligt formulerad när det gällde genomförande av advokatsamtal. Instruktionen har nu reviderats och det har informerats om revideringen vid personalmöten. Jag utgår därmed från att något liknande inte inträffar igen, och att anstaltens förutsättningar för att tillgodose ostörda telefonsamtal mellan intagna och advokater är tillfredställande.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Katarina Pahlsson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Ärendet har föredragits av rättssakkunniga Henrik Starfelt. Byråchefen Catrine Björkman har deltagit i beredningen.